

ΤΟΥ ΒΑΪΟΥ ΓΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ

Μεγάλη επιτυχία στην αρχαία Ελλάδα γνώρισε το παιχνίδι «Επίσκυρος» που είχε πάρει το όνομά του από τη γραμμή με σκύρα (σπασμένα κομμάτια πέτρας, πετραδάκια) που χώριζε το γήπεδο. Με λίγα λόγια είχαμε και κεντρική διαχωριστική γραμμή, των δύο μεγάλων περιοχών του γηπέδου.

(Σωκράτης) Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ὦ εταῖρε, πρότον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτῆ ἰδεῖν, εἰ τις ἀνωθεν θεώτο, ὡσπερ αἰ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασιν διειλημμένη, ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὡσπερ δείγματα, οἷσιν οἱ γραφεῖς καταχρώνται.

(Μυθ): "Λέγεται λοιπόν, ὦ συνομιλητή, πὼς ἡ γῆ, εἴν τιν δει κανεῖς ἀπὸ ψηλά εἶναι σαν τὶς σφαῖρες (μπάλες) που ἀποτελοῦνται ἀπὸ δώδεκα κομμάτια διαφορετικοῦ δέρματος. Εἶναι δηλαδὴ πολὺχρῶμη σφαῖρα καὶ τὰ μέρη τῆς ἔκχωρίζουν ἀπὸ τὰ χρώματα που ἔχει τὸ καθένα

Πλάτων «Φαίδων» ἢ περὶ ψυχῆς [110b]

Αρα ἡ μπάλα ἦταν φτιαγμένη ἀπὸ 12 χρώματα, 12 κομμάτια δέρματος συμβολίζοντας τοὺς 12 Ἑλληνες Θεοὺς. **«Φύγετε νεαροί,** αὐτὸ τὸ παιχνίδι με τὴν μπάλα φου-

σκωμένη ἀπὸ ἀέρα ἔχει γίνεῖ για μεσήλικες καὶ παιδιά» - Ἀρριανὸς XIV 47

«Ἐρίχνε ψηλά τὴν σφαῖρα καὶ τὴν γῆ που ἔθρεψε πολλοὺς ἀρτίστους νὰ κτυπᾶ με προικισμένα πόδια καὶ νὰ κἀνη στροφῆς γρήγορες καὶ ἐναλλασσόμενες, ἐνῶ οἱ ἄλλοι νέοι τὸν ζῆτωκραύγαν καὶ στὸν οὐρανὸ ὑψώνονταν δυνατὲς φωνές.» - Οδύσσεια Θ 370 - 375

Μπάλα που βρέθηκε μετὰ ἀπὸ ἀνασκαφές στὴν Σαμοθράκη.

Πληροφορούμεθα λοιπόν ἀπὸ τὸν ἀρχαιολόγο Ε. Μπεξῆ στὸ περιοδικὸ ΙΧΩΡ ὅτι: Υπήρχε ἓνα ἄθλημα με τὸ ὄνομα «Επίσκυρος».

Τὸ γήπεδο που διεξήγετο ὁ ἀγὼνας ἦταν χωρισμένο σε δύο μέρη με γραμμὲς ἀπὸ χαλίκια καὶ ἡ μπάλα ἦταν κατασκευασμένη ἀπὸ δερμάτινα κομμάτια ραμμένα μετὰ τὸν με ἐντόστια ζώων, ἐνῶ στὶς ἄκρες τοῦ γηπέδου ἦταν χαραγμένη μία γραμμὴ που συμβόλιζε τὰ δύο τέρματα.

Ἡ μπάλα ἦταν φουσκωμένη με ἀέρα καὶ ἐξωτερικὰ ἦταν ζωγραφισμένη με ζωντανὰ χρώματα καὶ γεωμετρικὰ σχήματα. Σκοπὸς ἦταν καὶ γιὰ τὶς δύο ομάδες ὅπως καὶ σήμερα νὰ περάσουν τὴν μπάλα ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ἐστία, τὸ τέρμα.

Εντύπωση προξενεῖ ἐπίσης ἡ ἰατρικὴ (!) παρατήρηση τοῦ ἀθλήματος. Ὁ μεγάλος γιὰ τὸν ἔσπερος ἀρχαῖος Γαλνὸς μᾶς δίνει μία καταπληκτικὴ περιγραφὴ στὸ ἔργο του «Περὶ ἀσκήσεων με μικρὴ μπάλα» τοῦ παιχνιδιού.

«Ὅταν οἱ παῖκτες παρατάσσονται σε ἀντίθετες σειρὲς καὶ ἀγωνίζονται, γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸν ἀντίπαλο νὰ κρατήσῃ τὴν μπάλα στὸ κέντρο, τότε εἶναι βίαια ἀσκηση με κρατήματα στὸν ὦμο καὶ λαβὲς πάλης. Ἐτοῖο τὸ κεφάλι καὶ ὁ λαιμὸς ἀσκούνται με τὶς κινήσεις, τὰ κρατήματα τῶν ὤμων καὶ τὰ πλευρὰ καὶ τὸ στήθος καὶ τὸ στομάχι ἀσκούνται ἀπὸ τὰ κρατήματα καὶ τὶς λαβὲς πάλης με τὰ χέρια. Σε αὐτὸ τὸ παιχνίδι οἱ γλουτοὶ καὶ τὰ πόδια τεντώνονται βίαια, γιὰ τὴν ἀποτέλουν τὴν βάση τῶν κινήσεων. Ὁ συνδυασμὸς με τὸ τρέξιμο μπροστὰ καὶ πίσω καὶ τὰ πηδήματα στὰ πλάγια, κάθε ἄλλο παρὰ μικρὴ ἀσκηση εἶναι ὄχι μόνον γιὰ τὰ πόδια ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλο τὸ σῶμα που εἶναι σε κίνηση.»

Εἴν δὲν ἀρκούν τὰ λόγια ἔχουμε καὶ «κατευθεῖαν ἀναμετάδοση» ἀπὸ τὸ ἀρχαιολογικὸ μουσεῖο Ἀθηνῶν ἀθλητῆ - ποδοσφαιριστῆ, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ με ἀψογὴ τεχνικὴ νὰ κοντρολᾶρε τὴν μπάλα πάνω στὸ δεξὶ τοῦ πόδι. Εἶναι σαφὲς ὅτι ὁ παῖκτης δὲν πρέπει νὰ πιάσῃ τὴν μπάλα με τὰ χέρια του γιὰ αὐτὸ τὰ κρατᾶει πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη του.

ΕΠΙΣΚΥΡΟΣ

Το Αρχαίο Ελληνικό Ποδοσφαιρο

Επίσκυρος: «ὁ, παιδιά τῖς, διὰ σφαιρας», «ὁ, μέ τὰ πολλῶν, σφαιρισμὸς» (Ἡσυχ., ἀπὸ τὸ Ὀμηρικὸ Λεξικὸ τῶν LIDDEL & SCOTT). Δηλαδὴ «αὐτὸς που παίζει με τὴ σφαῖρα (μπάλλα)» ἢ «αὐτὸς που παίζει με πολλοὺς τὴ σφαῖρα (μπάλλα)». Στὴν ἀγγλικὴ μετάφραση τοῦ ἴδιου Λεξικοῦ λέει: **Επίσκυρος = Ballgame, football or rugby.** Ἀν ἀνατρέξουμε στὰ Ὀμηρικὰ ἔπη θα βρούμε τὶς πρώτες πληροφορίες γιὰ παιχνίδι με μπάλα στὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου. Μία παρόμοια ἀναφορὰ γίνεταί καὶ στὸν «Θεαίτητο» τοῦ Πλάτωνα.

Μας διασώζονται ἀκόμη καὶ ὀνόματα διάσημων «ποδοσφαιριστῶν» τῆς ἀρχαιότητος, ὅπως τοῦ Ἀριστόνικου τοῦ Καρυστιοῦ, τοῦ Δημοτέλη τοῦ Χίου, τοῦ Χαιρεφάνη καὶ τοῦ Κτησιβίου τοῦ Χαλκιδίδεως.

ΟΙ ΣΚΟΥΡΟΧΡΩΜΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΟΥ

Τὸ 1880, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου μετὰ Περὺ καὶ Χιλῆς, συνέβη τὸ ἑξῆς: Σε μία ἀιματηρὴ ἐπιδρομὴ τῶν Χιλιανῶν κατὰ τοῦ χωριοῦ Σαν Αντρές τοῦ Περὺ, οἱ Χιλι-

εγκατασταθεῖ ἐκεῖ γιὰ νὰ ζήσουν. Κάποιοι ἀπὸ αὐτοὺς εἶχαν παντρευτεῖ με Περουβιανὲς γυναῖκες καὶ εἶχαν δημιουργήσει τὶς οικογένειές τους. Ὅταν λοιπὸν ἐγένετο ἡ φονικὴ ἐπιδρομὴ, μαζεύτηκαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες σε ἓνα σπιτί, μαζί με πολλοὺς Περουβιανοὺς κατοίκους, κλειδώθηκαν μέσα, ὑψώσαν τὴν ἐλληνικὴ σημαία καὶ περίμεναν με ἀγωνία.

Καὶ τότε ἐγένετο τὸ θαῦμα! Οἱ Χιλιανοὶ στρατιῶτες που εἶχαν ἐκκληρίσει τὸ χωριό, δὲν πείραξαν καθόλου τὸ σπιτί με τὴν ἐλληνικὴ σημαία!

Οἱ ἀπόγονοι 6ης, 7ης καὶ τώρα πια 8ης γενιάς αὐτῶν τῶν 7 Ἑλλήνων ναυτικῶν, εἶναι περίπου 650 ἄτομα καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἐλληνικὴ κοινότητα τοῦ Σαν Αντρές. Οἱ περισσότεροι δὲν ἔχουν ἐπισκεφθεῖ ποτὲ τὴν Ελλάδα.

Γιορτάζουν τὴν μέρα που σώθηκαν, ἀλλὰ καὶ ἐλληνικὲς γιορτὲς, ὅπως τὴν 28ῆ Ὀκτωβρίου καὶ τὴν 25ῆ Μαρτίου με ἐπίσημο τρόπο καὶ στὶς γιορτὲς τους ἀκούγεται πάντα ὁ ἐλληνικὸς Ἐθνικὸς Ὕμνος μαζί με τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνο τοῦ Περὺ.

Ὄνόματα ὅπως Komninios, Gikas, Papafavas, Falkonis καὶ Constantinou εἶναι τὰ πιο συνηθισμένα στὸ San Andres. Κάποιοι ἀπὸ αὐτοὺς δὲν μοιάζουν σε τίποτα στὴν ὄψη με Ἕλληνες. Ὅπως ἡ γιὰγιά στὸ βίντεο που ἀκολουθεῖ καὶ τὴν παραδίδουν τὴν ἐλληνικὴ σημαία. Δὲν μοιάζει με Ἕλληνα εὐρωπαϊκὰ καὶ μιλάει ἰσπανικὰ.

Πρατηρήστε πὼς σφίγγει τὴ σημαία στὴν ἀγκαλιά τῆς λέγοντας: «Mi sangre! mi sangre!» (τὸ αἷμα μου! τὸ αἷμα μου!)

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, τὰ μακρινὰ ἀδέρφια μας, μᾶς γεμίζουν χαρὰ καὶ υπερηφάνεια. Ἀφιερωμένο σε μερικὸς στενόμυαλους ἀνθρώπους γεμάτους με φανατισμὸ, γιὰ νὰ ἀνοίξουν τὰ μάτια τους. Καὶ κυρίως τὶς καρδιές τους.

ανοὶ στρατιῶτες σκότωναν ἀδιακρίτως τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ.

Ἀνάμεσα σε αὐτοὺς ὅμως, ἦταν καὶ 7 Ἕλληνες ναυτικοὶ, οἱ ὁποῖοι ἀγάπησαν τὸ Περὺ ἀπὸ τὰ ταξίδια τους καὶ εἶχαν